



PRZYKŁADOWA PEŁNA ODPOWIEDŹ

Zagłada z perspektywy świadka i uczestnika wydarzeń w getcie. Omów zagadnienie na podstawie *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*

EPOKA

Literatura II wojny światowej

CZAS

WYPOWIEDZI
ok. 3 min

OPRACOWANIE

nauczyciele
Odrabiamy

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ



Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.



Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.



Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

JAK Z TEGO KORZYSTAĆ

To gotowa wypowiedź, taka jak na egzaminie. Etykiety na marginesie pokazują, z jakich kroków się składa. Nie ucz się jej na pamięć: zbuduj własną według tego samego planu, a potem sprawdź się w symulatorze (kod QR „Przećwicz to pytanie” wyżej).

TEZA

wstęp, który od razu mówi, co będziesz udowadniać

Druga wojna światowa to ciemna karta w historii. W tym czasie doszło do Holokaustu, czyli masowej zagłady narodu żydowskiego. Jednym z elementów terroru było izolowanie Żydów od świata zewnętrznego. Hitlerowcy zamykali ludzi w wydzielonych częściach miasta nazywanych gettami, skąd stopniowo przewożili ich do obozów zagłady. Jedynie nielicznym jednostkom udało się przeżyć. Wśród ocalałych z Holokaustu był m.in. Marek Edelman, który po latach spisał swoje wspomnienia z

perspektywy świadka i uczestnika tych wydarzeń. Mężczyzna z pełną dosłownością opisuje rzeczywistość getta warszawskiego, bez sztucznej idealizacji czy moralizatorstwa.

Z LEKTURY

sceny i postacie z
lektury bazowej
omówione pod tezę

Reportaż *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall opiera się na wspomnieniach Edelmana. Ten nie heroizuje ofiar, a zamiast tego opowiada o tragicznych losach zwykłych ludzi. Dzieło ukazuje rzeczywistość getta bez upiększeń. Marek Edelman zwraca uwagę na to, że wymęczeni ludzie w większości nie byli zdolni do bohaterstwa. Często dopuszczali się czynów, które w normalnej sytuacji uznano by za niegodne, a wręcz naganne. Przykładowo, mężczyzna przywołuje historię Rywki Urman - kobieta odgryzła kawałek ciała swojego zmarłego syna. Wstrząsająca jest również scena gwałtu na dziewczynie. Obserwatorzy tego zdarzenia - w tym sam Edelman - biernie przyglądali się krzywdzie, chociaż mieli liczebną przewagę nad oprawcami, więc mogli pomóc ofierze. Poprzez te obrazy rozmówca Hanny Krall pokazuje, że pozbawieni nadziei mieszkańcy getta stawali się apatyczni i bezsilni, co często skutkowało zanikiem ludzkich odruchów.

Dzieło przedstawia także wolną od mitologizacji wizję powstania w getcie warszawskim. Z narracji ostatniego przywódcy wyłania się obraz przedsięwzięcia z góry skazanego na klęskę. Edelman, mimo sprzeciwu innych, podaje faktyczną liczbę powstańców, a poza tym bezpośrednio mówi o braku broni czy złym wyszkoleniu walczących. Rozmówca Krall nie idealizuje też osoby komendanta Anielewicza - przytacza m.in. krępującą anegdotę z jego młodości, kiedy ten na prośbę matki barwił skrzela sprzedawanych ryb, żeby wydawały się świeże.

Edelman nie heroizuje powstańców ani nie przecenia wybranego przez nich sposobu umierania. Zamiast tego wyróżnia mniej spektakularne akty bohaterstwa. Jego zdaniem szczególnej odwagi wymagało spokojne pójście na śmierć. Przytacza m.in. historię Poli Lifszyc, która dobrowolnie weszła do wagonu, żeby towarzyszyć swojej matce. Jako bohatera przedstawia także czyn pewnej pielęgniarki, z dzisiejszego punktu widzenia kontrowersyjny - kobieta, zamiast zachować truciznę dla swoich bliskich, podała ją obcym dzieciom, w ten sposób zapewniając im łagodniejszą śmierć.

KONTEKST

drugi tekst lub zjawisko,
zestawione z lekturą

Zagładę przeżył też Władysław Szpilman - to właśnie na podstawie jego wspomnień Roman Polański nakręcił słynnego *Pianistę*. Dzieło w bardzo realistyczny sposób przedstawia rzeczywistość warszawskiego getta i losy jego więźniów. Nie brakuje tu scen przedstawiających okrucieństwo oprawców, a także upodlenie ofiar żyjących w nieludzkich warunkach.

Ukazani w filmie mieszkańcy getta przejawiali nie tylko oznaki bohaterstwa, ale również niehonorowe zachowania - kolaborowali z hitlerowcami, oszukiwali, wyrywali z rąk cudzy posiłek. Tak jak reportaż Hanny Krall, *Pianista* dąży do przekazania autentycznej wizji zagłady, wiernej wspomnieniom świadka i uczestnika tych wydarzeń.

WNIOSEK

spięcie obu części i
odpowiedź na pytanie

Omówione dzieła, czyli *Zdążyć przed Panem Bogiem* i *Pianista*, opowiadają o życiu w warszawskim getcie. Opierają się na wspomnieniach osób, które przeżyły zagładę, dzięki czemu mogły opowiedzieć o swoich trudnych doświadczeniach. Oba obrazy getta są wolne od upiększeń czy heroizacji. Przywołane teksty kultury dosadnie pokazują, w jak nieludzkich warunkach przyszło żyć zamkniętym tam Żydom. Twórcy nie idealizują jednak ofiar zagłady, a zamiast tego koncentrują się na prywatnych tragediach poszczególnych ludzi.